

Otázka: Kolonialismus, nekolonialismus a problémy rozvojových zemí

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): Karel Dostálík

Kolonialismus

- Ideologie, která je založena na ustavení a udržení nadvlády suverénního státu nad podřízenou společností
- Kolonie není suverénní, je podřízená mateřské zemi
- Lidé z mateřských území osidlují kolonie
- Klíčové - objevení Ameriky
- Jako první Portugalsko
- Ve Španělsku - Rekonquista - znovunabytí Pyrenejského poloostrova pod nadvládu křesťanů
- Jako první osidlována Střední a Jižní Amerika - žili zde Májové (pyramidy), Aztékové (na začátku 16.století, F. Chortez, dříve dobytá než Inkové), Inkové (prosperující říše dobytá Pizarrem 1533, 1535 - hlavní středisko Lima)

- **Důvody:**

- Turci - uzavřena cesta, hledání nové cesty do Indie
  - Potřeba nových surovin
  - Nové technické objevy
  - 1494 - Dohoda v Tordesillas - rozdělení sféry vlivu, PORT - J Am, ŠPA - Stř. Am.
  - Atlantický trojúhelník - otroci z Afriky do Ameriky, hospodářský systém založený na práci otroků na plantážích
  - Do popředí se dostávají Britové a Holanďané (17.století) - S Am
  - Holanďané - New Amsterdam -> New York
  - 1651 - Navigační akta - na britskou půdu může být dováženo jen britskými loděmi
  - Kolonie již jako odbytíště, strategická místa
  - Sedmiletá válka = indiánská
  - století
  - FRA x VB
  - VB vyhrála, získala Kanadu
  - Dvojjazyčnost
-
- Od 19.století - zájem o Afriku
  - Ve 20., 30. letech 19.století J Am státy získávají nezávislost - Simon Bolíva, Monreova doktrína
  - Belgie - Belgické Kongo
  - Egypt - není přímo kolonií, ale je závislý na VB
  - Otevřen Suezský průplav - VB
  - Bitva u Fašódy - FRA x VB
  - 1904 - Srdečná dohoda - stanovila hranice
  - J Afrika
  - Diamanty
  - Búrská válka (1899 - 1902)
  - Búrové (potomci Holanďanů), poprvé použity koncentrační tábory, vytlačeni na S
  - Asie
  - Indie
  - Pod vlivem VB
  - 1947 - samostatnost

- Mahátma Gándhí, Nehrú
- Rozdělená na Pákistán (islám) a Indii

Dekolonizace

Afrika

- 1945 – jen 4 nezávislé státy – Egypt, Libérie, Etiopie, Jihoafrická unie
- Kolonie – Británie, Francie, Belgie, Postrugalsko, Madagascar – FRA
- Charles de Gaulle – slíbil rozšíření autonomních práv
- Dekolonizace proběhla také kvůli zápornému postoji USA
- **Ghana**
- Kwame Nkrumah
- Bojkot britského zboží a úřadů -> autonomie -> 1957 získává samostatnost
- **Nigérie, Somálsko, Sierra Leone** – stále styk
- **Keňa**
- Domorodé teroristické hnutí Mau – Mau (kmen Kikujů)
- 1963 – autonomie
- 1964 – nezávislost
- **Malawi a Zambie**
- Bělošské obyvatelstvo
- Středoafriická federace
- **Zimbabwe**
- Útok na bělošské obyvatelstvo
- Mugabe -> diktátor
- **Francouzské kolonie**
- Posílení suverenity Maroka – FRA to odmítá -> partyzánská válka proti Francouzům
- Alžírsko – válka až do 60.let
- 1960 – ROK AFRIKY – nezávislosti dosáhlo nejvíce států
- **Belgické Kongo** – násilnosti
- **Mozambik** – likvidovány bělošské farmy, hyperinflace
- **Súdán** – oddělil se Jižní Súdán

Důsledky

- „Africká demokracie“
- Těží z turistického ruchu nebo přírodního bohatství
- Některé státy - násilné převraty
- Primitivní zemědělství, žádný průmysl, plenění přírody -> nemohly přivést demokracii
- Většinou v čele států - diktátoři
- Války, hladomory, etnické násilí, AIDS

Neokolonialismus

- Propojení světových ekonomik a vliv nadnárodních korporací na země třetího světa
- Formálně jsou tyto chudé státy nezávislé, reálně zůstává jejich ekonomický a politický systém úzce kontrolován
- přítomnost zahraničního kapitálu či západního investora v rozvojové zemi - využívána levná pracovní síla

• Dohoda z Lomé

- od roku 1975 mezi EU a státy Afriky, Karibiku a Pacifiku (AKT)
- dohody umožňovaly státům AKT bezcelní dovoz do EU pouze primárních komodit, tzn. produktů s žádnou či minimální přidanou hodnotou -> státy AKT závislé na příjmu valut z exportu
- zůstávají na podobném stupni rozvoje Pro EU jsou tyto dohody výhodné, jelikož jí zajišťuje levný import
- poskytování půjček rozvojovým zemím ze strany Mezinárodního měnového fondu

Globální problémy

- týkají se celého lidstva
- přesahují hranice jednotlivých států
- pokud nebudou řešeny – ohrožují kvalitu života, existenci lidského druhu
- nutná je spolupráce – mezinárodní organizace

• Nebezpečí války světového rozsahu, zbraně hromadného ničení

- Jaderné, biologické, chemické
- Napětí mezi Indií a Pákistánem
- Jaderný program Severní Koreje a Íránu
- OSN, NATO

• Terorismus

- Proti civilnímu obyvatelstvu, majetku
- Islámský terorismus – Al-Kajda
- Levicovní a pravicovní extrémisté (Rudá brigáda), nacionalisté (Kurdové)
- Skrytá hrozba pro demokracii

• Organizovaný zločin

- Drogy, zbraně, obchod s lidmi...
- Snaží se korumpovat úředníky, politiky...
- Interpol, Europol

• Růst populace a následně nebezpečí hladomoru, žízně

- Protipopulační opatření
- Hlavně v chudých zemích
- Řešení: dostupnost antikoncepce, změna životního stylu....

- **Zvyšující se rozdíly mezi bohatými a chudými**

- 10% nejbohatších lidí vlastní 90% světového majetku
- Chudý rozvojový Jih x bohatý Sever
- Centra x periferie

- **Velké migrační vlny**

- Ve vyspělých zemích - vysoká životní úroveň, počet obyvatel stagnuje
- V rozvojových - nízká životní úroveň, počet obyvatel roste -> emigrace do vyspělých
-> napětí mezi imigranty a původními obyvateli

- **Hrozba celosvětové epidemie smrtelné choroby**

- AIDS, Ebola
- Díky cestování a obchodní výměně

- **Rozvoj techniky předbíhá rozvoj morálky a zákonů**

- Zbraně hromadného ničení, klonování, čtení genetického kódu...

- **Ekologická krize**

- Ubývá surovin, přibývá odpadků, zhoršuje se životní prostředí
- Globální oteplování

- Spalování fosilních paliv
- Intenzivní zemědělská činnost
- Roste množství skleníkových plynů -> zabraňují zpětnému odrazu slunečních paprsků do kosmu = skleníkový efekt
- Ozónová díra
- Freony rozbíjejí ozón -> ozónová díra
- Vyčerpání surovin a neobnovitelných zdrojů energie
- Ložiska kovů, ropy, uhlí, uranu
- Likvidace vzácných biotopů
- Díky hospodářské činnosti a znečištění
- Kácení deštných pralesů
- Znečištění
- Skládky, zamoření ovzduší, znehodnocení vod...